

ละครพูดในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว : แนวคิดการใช้ศิลปะเพื่อการพัฒนา KING RAMA VI'S PLAYS : IDEAS OF ART- BASED DEVELOPMENT

ปิยวดี มากพา / PIYAWADEE MAKPA

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

FACULTY OF FINE ARTS, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 6 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ประกอบด้วยพระอัจฉริยภาพในพระราชกรณียกิจหลายด้าน อาทิ ด้านการเมือง การปกครอง ด้านสาธารณสุข ด้านการทหาร ด้านวรรณกรรม และอักษรที่ทรงสอดแทรกการสอนนคติธรรม การปฏิบัติตนไว้แบบคายน และด้วยพระปรีชาสามารถนี้ จึงได้รับถวายพระราชสมัญญา “สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า” ด้วยทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นนักปราชญ์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจที่ส่งผลให้นาฏศิลป์ยังคงยืนหยัดได้อย่างมั่นคง อาทิ

1. ทรงตั้งกรมมหรสพเพื่อฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมไทย ทรงทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปะ และยกย่องฐานะของศิลปิน ให้มีบรรดาศักดิ์ทัดเทียมกับข้าราชการกรมกองอื่น ๆ
2. ทรงตั้งโรงเรียนมหาดเล็กหลวงเพื่อพระราชทานการศึกษาให้เยาวชนของชาติ ซึ่งได้มีบทบาทในการสืบทอดศิลปะการแสดงของไทย ที่มีลักษณะการเรียนคือเข้าเรียนวิชาสามัญ ไปฝึกยิงกรมกองศิลปะนั้น ๆ เช่น กรมโขนหลวงที่โรงโขนหลวงสวนมิสกวัน
3. ทรงมีบทบาทต่อวงการนาฏศิลป์คือ ทรงพระราชนิพนธ์บทละครไว้เป็นจำนวน 120 เรื่อง [1]
4. ทรงเป็นผู้พระราชทานกำเนิดละครพูดในประเทศไทย โดยทรงพระราชนิพนธ์บทละครพูด ทรงเป็นผู้แสดง ผู้กำกับ การแสดง ตลอดจนทรงเป็นผู้วิจารณ์และมีการแก้ไขปรับปรุงอยู่เสมอ

พระอัจฉริยภาพด้านวรรณกรรมและศิลปวัฒนธรรมนั้น องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ถวายพระเกียรติเป็นบุคคลสำคัญของโลกใน พ.ศ. 2524 ทั้งนี้พระอัจฉริยภาพของพระองค์ด้านนาฏกรรม ที่ทรงพระราชนิพนธ์บทละครประเภทต่าง ๆ ไว้

เป็นจำนวนมากนั้น สามารถจำแนกประเภทบทละครพระราชนิพนธ์ได้เป็น

บทละครพูด				
ภาษาไทย	ทรงพระราชนิพนธ์		31 เรื่อง	
	ทรงแปลจากภาษาต่างประเทศ		26 เรื่อง	
	ภาษาอังกฤษ	ทรงพระราชนิพนธ์		8 เรื่อง
		ทรงแปลจากภาษาไทย		8 เรื่อง
	ทรงแปลจากภาษาฝรั่งเศส		1 เรื่อง	
บทละครร้อง			10 เรื่อง	
บทละครรำ			11 เรื่อง	
บทโขน			25 เรื่อง	

บทละครที่ทรงพระราชนิพนธ์ 2 เรื่องได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสร คือ **มัทนะพาธา** เป็นยอดแห่งบทละครพูด คำฉันท์ และ **หัวใจนกรบ** เป็นยอดแห่งบทละครพูด

แม้ว่า ด้วยพระอัจฉริยภาพในพระองค์ที่ทรงมีผลงานพระราชนิพนธ์บทละครและทรงร่วมแสดงละครหลายประเภทก็ตาม แต่นับว่าละครพูดเป็นแบบฉบับ หรือแนวคิดที่พระองค์ทรงเป็นผู้ให้กำเนิดโดยแท้ หรืออีกนัยหนึ่งคือ พระองค์เป็นผู้มีบทบาททำให้ละครพูด ซึ่งแต่เดิมมีแสดงแล้วในปลายสมัยรัชกาลที่ 5 แต่ยังไม่ได้รับความนิยม และยังไม่รู้รูปแบบการแสดงที่ชัดเจน ได้รับการพัฒนาเป็นละครพูดใน รัชกาลที่ 6 ที่มีแบบแผนชัดเจน ตลอดจนมีการเผยแพร่การแสดงไปอย่างแพร่หลาย เช่นในขณะเสด็จประพาสหัวเมืองบักขี้ได โดยเมื่อทรงประทับที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ทรงโปรดให้จัดการแสดงละครพูด สลับลำพระราชทานด้วย นั่นอาจเป็นเพราะทรงมีประสบการณ์ และทรงสนพระทัยละครพูดมาตั้งแต่ครั้งที่ยังทรงศึกษาอยู่ที่ต่างประเทศ จากการที่ทรงแสดงละครพูดเรื่องมิตรแท้ ที่เมืองเจนีวา [2] และได้ทรงเป็นผู้ฝึกซ้อมให้สามัคยาจารย์สโมสร ต่อมาจึงทรงตั้งคณะละครชื่อ “คณะศรีอยุธยาธรรม” ขึ้น

แนวคิดในการสร้างละครพูดในพระองค์

จากหลักการวิเคราะห์ความบันเทิงด้วยแนวคิดเรื่อง การทำหน้าที่ด้านความบันเทิงของละคร ที่กาญจนา แก้วเทพ กล่าวไว้ว่า

1. หน้าที่ของการละเล่นในสังคม เป็นกระจกสะท้อน ค่านิยมและทัศนคติในสังคมและเป็นกลไกการเรียนรู้ เป็นที่ ปลดปล่อยทางจิตใจ หรืออาจทำหน้าที่เป็นกระบวนการช่วย กระตุ้น ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของบุคคลและสังคม

2. หน้าที่การครอบงำอุดมการณ์ ซึ่งเป็นหน้าที่หลัก ของสื่อบันเทิงสมัยใหม่ คือการถ่ายทอดอุดมการณ์หลักของ สังคม ซึ่งมักจะแอบแฝงอยู่ในเนื้อหา

3. หน้าที่เป็นหลุมหลบภัยทางจิตใจ ซึ่งมาจากการที่ คนเมื่อเกิดปัญหาแล้วหันไปมีกิจกรรมดูหนังฟังเพลงเพื่อลี้ม ปัญหาไปชั่วขณะหนึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะของการใช้สื่อบันเทิงเพื่อ การหลบหนีทางจิตใจ

4. หน้าที่แบบศาสนาคือการอบรมสั่งสอนศีลธรรม ด้วยการสาธิต การเล่าเรื่อง การสร้างจินตนาการ โดยผู้ชมจะ มีความสัมพันธ์กับงานละครประเภทนี้ด้วยการรับสารแล้วรู้สึก ร่วมไปกับเรื่องราว ซึ่งเปรียบประดุจเป็นตัวละครหนึ่ง ซึ่งบางขณะ ก็ยังมีเวลาในการแยกตัวตนออกมาขบคิดไตร่ตรอง เพียงแต่ ลักษณะของการรับสารจะมีลักษณะเลื่อนไหลมากกว่าของ ศาสนา จึงอาจทำให้ไม่มีเวลาในการย่อยความคิด

5. ทำหน้าที่สร้างยูโทเปีย หรือการทำหน้าที่ตอบสนอง ความต้องการบางอย่างที่สำคัญของคนดู ซึ่งเป็นความต้องการ ที่จะมีชีวิตที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ โลกที่งดงามกว่าที่มีอยู่

6. ทำหน้าที่ทดแทนอารมณ์ที่หายไป คือการทำหน้าที่ ชดเชยความรู้สึกหรืออารมณ์ที่ราบเรียบในชีวิตจริง ซึ่งเป็นบทบาท ของการช่อมความรู้สึกทุกรูปแบบของมนุษย์ [3]

พบว่าในการทรงพระราชนิพนธ์และการสร้างละครใน พระองค์นั้น มีลักษณะเด่น ในด้านการครอบงำทางอุดมการณ์ และทำหน้าที่เช่นเดียวกับศาสนา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากขณะที่ ทรงครองราชย์อยู่นั้น เป็นสมัยที่ประเทศไทยได้เปิดประเทศจึงมี ความสัมพันธ์กับนานอารยประเทศมากขึ้น ความสัมพันธ์ต่าง ๆ เหล่านี้มีทั้งในแนวทางแบบมิตรประเทศและเพื่อตักตวง ผลประโยชน์จากประเทศไทย สภาพการณ์ดังกล่าวจึงส่งผลต่อ การสร้างละครพูดในพระองค์ โดยนอกจาก 2 ลักษณะของ ละครพูดในพระองค์ดังที่กล่าวมาแล้ว ยังมีเหตุปัจจัยอื่นที่เป็น สาเหตุให้ทรงพระราชนิพนธ์อีกหลายประการ โดยสามารถ จำแนกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. เผยแพร่แนวความคิดในการรูปแบบของชนบ ธรรมนิยมประเพณีแบบใหม่ที่เกิดจากการผสมผสานระหว่าง

วัฒนธรรมของไทยและชาติตะวันตก เพื่อปรับทัศนคติประชาชน ให้ทัดเทียมอารยประเทศ อาทิ ลักษณะธรรมนิยมการแต่งกาย แบบชาติตะวันตก รูปแบบวิธีการแสดงละครที่แตกต่างจากละคร ดั้งเดิม ที่มักแสดงท่าทางด้วยอากัปกริยาตามธรรมชาติ ในการ แสดงละครเรื่อง โพงพาง น้อย อินทเสน วิธีการเข้าถึงคนจาก เรื่องชนมผสมน้ำยา ไมโครธ

หรือการแสดงออกซึ่งแนวคิดแบบประชาธิปไตย การที่ ทรงรับแสดงเป็นนายมัน ปินยาวในเรื่องพระร่วง ทั้งนี้เป็น กระบวนการที่ทรงสร้างขึ้นเพื่อให้ประชาชนได้รับการปลูกฝัง สังคมประชาธิปไตย ขณะเดียวกับที่ทรงสร้างดุสิตธานี เมือง ประชาธิปไตย เพื่อให้ข้าราชการบริหารและข้าราชการได้ทดลอง ปกครองตนเอง โดยมีละครพูดที่แทรกแนวคิดดังกล่าวให้ผู้ชม ที่ละน้อย ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแสดงเป็นนายมัน ปินยาวในเรื่องพระร่วง
ที่มา : พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า <http://www.krama6.su.ac.th/activity/activity05.htm>
[นำมาใช้สืบค้นเมื่อวันที่ 16 กันยายน 5, 2010]

หรือการแสดงละครที่ทรงให้มีการแสดงเป็นชายจริงหญิงแท้ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแสดงละครพูด เรื่อง โพงพาง คู่กับ หม่อมเจ้าหญิงวัลลภาเทวี วรวรรณ
ที่มา : พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า <http://www.krama6.su.ac.th/activity/activity05.htm> [นำมาใช้เมื่อ กันยายน 5, 2010]

2. เพื่อเผยแพร่ความบันเทิง พร้อมกับการสอดแทรก คติธรรมและข้อคิดต่าง ๆ ให้ผู้ชม โดยเกิดความรื่นรมย์ในขณะ รับสารที่พระองค์ต้องการสื่อถึงผู้ชม อาทิ เรื่องวิเวกพระสมุทฺธ ที่แสดงแนวความคิดระหว่างความเป็นอยู่ของชายหญิงที่ว่าเป็นผู้หญิงแท้จริงแสนลำบาก เกิดเป็นชายยิ่งยากกว่าหลายเท่า

3. ปลุกฝังความรู้สึกให้รักชาติ การป้องกันประเทศ จากการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ระหว่าง พ.ศ. 2457-พ.ศ. 2461 อาทิ หัวใจนักรบ พระร่วง ฉวยอำนาจ หนามยอกเอาหนามบ่ง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าทหารเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยป้องกันประเทศ ความสามัคคีในหมู่คณะจะทำให้บ้านเมืองสงบสุข ในข้อนี้ ธิดา วัฒนกุล ได้ทำการวิเคราะห์ลักษณะละครพูดในพระองค์ที่เกี่ยวกับ แนวคิดทางการเมืองในปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตไว้ว่า

ลักษณะบทละครพูดในพระองค์ มีแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองแฝงอยู่ 3 ลักษณะคือ

1) แนวความคิดทางการเมือง เรื่องฉวยอำนาจ ทฤษฎีทางการเมืองที่เกี่ยวกับที่มาของอำนาจ การใช้อำนาจบทบาทของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ของผู้บังคับบัญชากับผู้ปกครอง หัวใจนักรบ เดอะแมนอินทากี หนามยอกเอาหนามบ่ง

2) การพัฒนาทางการเมือง เรื่องเอ สเตทแมนส์ ไวฟ์ พระร่วง จับเสื่อ

3) ปรัชญาทางการเมือง เรื่องธรรมะมีชัย ธรรมาธรรมะสงคราม [4]

4. เปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับการสงครามของประชาชน ในการเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตร ซึ่งขณะนั้นคนไทยมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อฝรั่งเศสและอังกฤษ ในขณะเดียวกันกลับมีความรู้สึกดีให้กับเยอรมัน ซึ่งเป็นฝ่ายตรงข้ามกับฝ่ายสัมพันธมิตร ในเรื่อง ท่านรอง

5. ส่งเสริมให้วัฒนธรรมการใช้ภาษาของไทยให้รุ่งเรือง อาทิ มัทนะพาธา ละครพูดคำฉันท์ที่ทรงแสดงพระอัจฉริยภาพ ในการพระราชนิพนธ์คำฉันท์ และการทรงพระราชนิพนธ์บท สาลินีฉันท์ ที่มีลักษณะเฉพาะพระองค์ จึงมีผู้เสนอให้เรียกว่า วชิรสาลินีฉันท์ [1]

จากปัจจัยดังที่ได้กล่าวข้างต้น จึงพบลักษณะการแสดง ละครพูดในพระองค์มีทั้งสิ้น มี 4 ลักษณะ คือ ละครพูด ละครพูดสลัปลำ (ละครสังคีต) ละครพูดคำฉันท์ และละครพูดแบบ ภาพยนตร์โดยมีลักษณะการแสดง คือ

1. บทละคร จะมีรายละเอียดเกี่ยวกับตัวละคร ทั้ง อายุ สถานภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละคร และมีการ

อธิบายรายละเอียดเครื่องแต่งกายของตัวละครไว้ในบทด้วย ทั้งยังมีการแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการแสดง ทั้งการจัดเวทีและวิธีแสดงไว้ ทั้งนี้พบว่ามีลักษณะของละครพูดแบบ ภาพยนตร์ที่ทรงไว้โดยการเล่าเรื่อง แล้วให้ตัวละครพูดเอง

2. ผู้แสดงหรือตัวละคร ในระยะแรกผู้แสดงเป็นชายล้วน เนื่องจากเดิมวัฒนธรรมไทยไม่นิยมให้หญิงชายถูกต้องตัวกัน ต่อมาเป็นการแสดงแบบชายจริง หญิงแท้ ซึ่งเป็นการเผยแพร่ แนวการปฏิบัติแบบวัฒนธรรมของชาติตะวันตก

3. การแสดงดำเนินเรื่องด้วยวิธีพูดเป็นหลัก แล้วมีการ ร้องเพลงในละครพูดสลัปลำหรือเรียกว่าละครสังคีต หรือการพูดแบบคำฉันท์ในละครพูดคำฉันท์ มีการจัดฉากแบ่งเป็นองก์ เป็นตอนและเปลี่ยนฉากตามเนื้อเรื่อง ตัวละครแสดงออกด้วย ท่าทางธรรมชาติ

4. เครื่องแต่งกายสมจริง ในกรณีที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับ ต่างชาติ มีการดัดแปลงการแต่งกายให้มีลักษณะเฉพาะตาม ชาตินั้น

5. เครื่องดนตรีใช้วงปี่พาทย์บรรเลง และมีเครื่อง ดนตรีอื่นผสมด้วยเพื่อให้เกิดความสมจริง

คุณค่าที่ได้จากการสร้างบทร้อยกรองและการสร้างละครพูดในพระองค์

1. คุณค่าด้านการสะท้อนภาพสังคม กล่าวคือเป็นการ บันทึกเรื่องราวในฐานะนักประพันธ์ที่มีต่อสภาพบ้านเมือง ในขณะนั้นที่ต้องการความสามัคคีของคนในชาติ หรือแม้แต่ การได้รับเอาวัฒนธรรมของชาติตะวันตกเข้ามาผสมผสาน กับวัฒนธรรมไทย กลายเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนของ ชนชั้นสูงและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพระองค์ การสะท้อนให้เห็นภาพในขณะนั้นมีภาพยนตร์แล้ว จึงทรงบทละครพูดแบบ ภาพยนตร์ ตลอดจนการสะท้อนให้เห็นถึงให้ความสำคัญเรื่อง วิถีประชาธิปไตย ที่ทรงพยายามเผยแพร่ให้ประชาชนระดับสูง ได้ซึมซับและแพร่ไปในประชาชนทุกระดับชั้นในที่สุด

2. คุณค่าด้านการสร้างอารมณ์ขัน โดยการใช้ภาษา วิธีการแสดงออกที่มากกว่าปกติ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ ตัวละครที่สร้างความเข้าใจผิด การให้เหตุผลที่ต่างจากแนวคิด เดิม หรือการไร้เหตุผล

3. คุณค่าด้านการใช้คติพจน์สร้างแนวคิด ซึ่งเป็นการ ปลุกฝังแนวคิดต่าง ๆ ให้ผู้ชม โดยไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นการสั่งสอน ทั้งนี้มีผลต่อคนในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับพระองค์เท่านั้น แต่ทั้งนี้ ผู้คนในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะมีอิทธิพลในการบริหารบ้านเมือง

4. คุณค่าด้านการสร้างสุนทรียรส โดยการใช้ภาษา การแสดงออก เครื่องแต่งกาย ดนตรี

กล่าวโดยสรุปคือแนวคิดการสร้างละครในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวคือ การต้องการนำศิลปะการแสดงใช้เป็นเครื่องปกป้องประเทศชาติและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของประชาชน

ทั้งนี้สำหรับผู้เขียน เมื่อมองแนวคิดการสร้างละครพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 เห็นว่า

1. ในฐานะนักนาฏยประดิษฐ์ ทรงเป็นนักสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงที่เป็นแนวความคิดที่แปลกใหม่ เนื่องจากการสร้างงานละครรูปแบบใหม่ในขณะที่แวดล้อมด้วยบริบทของละครรำ และเรื่องราวของจินตนาการที่พระมหากษัตริย์เป็นดั่งสมมติเทพ ลักษณะการแสดงต้องมีความวิจิตรเหนือจริง แต่พระองค์กลับสร้างละครเหมือนจริง ทั้งนี้สันนิษฐานว่าทรงได้รับอิทธิพลจากละครตะวันตกในยุคที่ทรงศึกษาทั้งที่ประเทศอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศส

2. การฝึกกรอบประเพณีในฐานะกษัตริย์ผู้ปกครองประเทศ ที่ขณะนั้นมีลัทธิความเชื่อว่าละครเป็นเพียงแค่เครื่องราชูปโภค แต่กลับทรงให้ความสำคัญและร่วมเป็นส่วนหนึ่งทั้งที่เป็นนักประพันธ์ นักแสดง นักกำกับการแสดง แม้ว่าในขณะนั้นสมเด็จพระบรมราชชนนีทรงไม่พอพระทัยเพราะเห็นว่าต้องรับบทบาทเป็นตัวละครที่ไม่เหมาะสม และมีคำกล่าวที่ล่วงเกินนักแสดงอื่น ๆ ซึ่งพระองค์กลับมีพระราชปรารภว่าเป็นเรื่องธรรมดาของศิลปะการละคร เนื่องจากในบทบาทของนักแสดงพระองค์มิได้เลือกที่จะรับบทบาทเป็นเจ้านายอยู่เสมอ เป็นการสะท้อนแนวคิดของนักประชาธิปไตยในพระองค์ เรื่องคำนิยมของการแบ่งคุณค่าของมนุษย์ โดยทรงให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่ที่ได้รับในขณะนั้น กล่าวคือเป็นนักแสดงที่รับหน้าที่แสดงให้สมบทบาท เมื่อหมดหน้าที่นักแสดงก็รับหน้าที่ในชีวิตให้เต็มกำลังเช่นกัน

3. ในฐานะศิลปิน ในด้านนี้เป็นการช่วยยกฐานะของศิลปะการแสดงในสังคมที่ในขณะนั้น ความเชื่อที่ว่าเป็นอาชัพที่ ไม่มีเกียรติ เป็นอาชีพของชนชั้นใต้ปกครอง ให้ได้รับการยอมรับ เนื่องจากการที่พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นชนชั้นปกครองที่สูงที่สุด แต่ทรงได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งและนำข้าราชการ ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ หรือพระบรมวงศานุวงศ์เข้าร่วมแสดงด้วย ซึ่งนับเป็นคุณูปการอันใหญ่หลวงของวงการนาฏศิลป์ไทย

4. นักปราชญ์ผู้ใช้ศิลปะการแสดง เป็นเครื่องมือสื่อสารความรู้สึกนึกคิด การบริหารบ้านเมือง สอนประชาธิปไตย สอดแทรกข้อคิดในการดำเนินชีวิตทั้งในลักษณะตลกขบขันจริงจังหรือล้อเล่นเชิงสั่งสอน โดยผู้รับสารไม่ได้รู้สึกอึดอัดใจ

5. นักบริหารที่ใช้ศิลปะในการบริหารจัดการ โดยใช้ศิลปะการแสดงเพื่อโน้มน้าวจิตใจของคนให้เห็นหรือเชื่อ หรือแม้แต่นำกลับไปคิด หรือกระตุ้นให้คิดในเรื่องนโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับบ้านเมือง ซึ่งนับว่าเป็นกุศโลบายในการบริหารประเทศ ถึงแม้ในขณะนั้นจะมีนายทหารกลุ่มหนึ่งที่ไม่เข้าใจแนวนโยบายของพระองค์ ทำให้ต้องการจะโค่นล้มพระราชอำนาจในรัชกาลที่ 6 ก็ตาม แต่ก็เห็นว่า ในการดำเนินการในส่วนนี้พระองค์ได้บรรลุ

วัตถุประสงค์ในการส่งสารแล้ว ผู้รับสารเกิดการตีความในรูปแบบต่าง ๆ ตามประสบการณ์ของผู้รับสารแล้ว ทั้งนี้ลักษณะดังกล่าวเป็นทฤษฎีความคิดกลุ่ม Audience Response ที่ให้ความสำคัญผลงานศิลปะเกิดจากการตีความของผู้เสพศิลปะ มิใช่คุณค่าที่ขึ้นอยู่กับผลงาน หรือแนวความคิดของศิลปิน ซึ่งเป็นกระแสความคิดของกลุ่มหลังสมัยใหม่ (post-modern) ที่เชื่อว่า มนุษย์มีศักยภาพ มีลักษณะเป็นปัจเจก ซึ่งต่างจากที่ผ่านมาให้บทบาทของศิลปะเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของศิลปิน แล้วผู้เสพงานมีหน้าที่ค้นความหมายดังกล่าวให้ได้ อันเป็นการสร้างความรู้สึกร่วมกันโดยคุณค่าในกรณีนี้ ผู้เสพงานไม่สามารถตีความหรือมองเห็นสารที่ซ่อนไว้ในผลงานศิลปะได้

6. นักศิลปะที่สร้างบริบทในการชมการแสดง เป็นการสร้างบรรยากาศให้ผู้ชมมีความรู้สึกร่วมและมีอารมณ์คล้อยตามไปกับการแสดงโดยการเชิญชวนให้ผู้ชมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าอาภรณ์แบบร่วมสมัย และแต่งตัวตามลักษณะของงาน เช่นการเข้าสมาคมที่มีเกียรติ ทำให้ผู้เข้าร่วมชมมีความรู้สึกร่วมไปกับความงดงามของเครื่องแต่งกาย หน้า และทรงผมของตนเอง และยอมโน้มน้าวไปสู่การเสพงานศิลปะตามศาสตร์ที่ว่าด้วยสุนทรียะได้อย่างดียิ่ง

แนวคิดในการนำพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 6 มาสร้างละครในปัจจุบัน

หลังจากสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเทศไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจ ข้าราชการมากแพง เนื่องจากเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ภายใต้การนำรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงครามได้เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของชาติ อาทิ การรำโทน ซึ่งต่อมาพัฒนาเป็นรำวงมาตรฐานเพื่อต้องการปลูกฝังแนวความคิดให้รักและหวงแหนความเป็นเอกราช หรือกระทั่งการที่หลวงวิจิตรวาทการสร้างละครปลูกใจให้รักชาติ หรือที่นิยมเรียกว่าละครหลวงวิจิตร เพื่อให้ศิลปะรับใช้นโยบายทางด้านการบริหารประเทศ ปลูกฝังความเป็นชาติและหน้าที่ของพลเมือง มากกว่าความรักของหนุ่มสาว ก็นับเป็นแนวคิดเช่นเดียวกับการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนำละครพูดมาใช้

ส่วนในปัจจุบันที่พบว่ามีการนำบทละครพูดพระราชนิพนธ์มาใช้ มักพบในสถานศึกษาทั้งในระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างละครที่สามารถจำแนกได้ ดังนี้

สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

1. เป็นการรำลึกถึงพระเกียรติคุณและพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อปวงชนชาวไทย ตลอดจนเปิดโอกาสให้บุคลากรของโรงเรียนได้มีส่วนสัมพันธ์กับสังคมภายนอก เมื่อมีการจัดการแสดงละคร โดยพบได้จากการแสดงของวชิราวุธวิทยาลัย

อาทิ ละครเวทีเรื่อง ไมโครธ หนามยอกเอาหนามบ่ง ชิงนาง มัทนะพาธา และ กลแตก

2. นอกจากเป็นการเฉลิมพระเกียรติแล้ว ในสถาบัน การศึกษาต่าง ๆ ยังมีการจัดการแสดงละครพูด พระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นการปลุกฝัง ให้นักเรียนอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยและเห็นคุณค่าของ ภาษาไทยและวรรณกรรม

สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา

มักพบการแสดงจากสาขาวิชาศิลปะการแสดง โดย เป็นลักษณะการแสดงเพื่อประมวลความรู้ในด้านการแสดง และกำกับการแสดง ตลอดจนการออกแบบองค์ประกอบต่าง ๆ ในการแสดง อาทิ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ จัดการแสดงเรื่อง หาเมียให้ผัว หรือที่ คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาศิลปะการแสดง มหาวิทยาลัย มหาสารคาม ก็จัดแสดงในเรื่องเดียวกันนี้เช่นกัน

การแสดงเพื่อหาทุนเข้ามูลนิธิเพื่อการกุศล อาทิ การแสดงเรื่อง ล่ามดี ของคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย สมทบทุนมูลนิธิมหาจักรีสิรินธร

ลักษณะการแสดงละครพูดในปัจจุบันยังคงเอกลักษณ์ สำคัญของละครพูดเดิมไว้อย่างครบถ้วน ต่างกันเพียงแต่ องค์ประกอบของการแสดงที่มีวิวัฒนาการจากการนำ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้

ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ รศ.พฤทธิ ศุภเศรษฐศิริ ใน ฐานะผู้บุกเบิกการสร้างหลักสูตรศิลปะการแสดงละครเวที ที่ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้แสดง ทัศนะว่า “การที่ยังคงมีการบรรจุบทละครพูดพระราชนิพนธ์ใน รัชกาลที่ 6 นั้นส่วนหนึ่งที่นอกเหนือจากการอนุรักษ์ และเผยแพร่พระเกียรติแล้ว เนื่องจากลักษณะของบทพระราชนิพนธ์ ในพระองค์เป็นเรื่องราวที่ทันสมัย มีเสน่ห์ และมีความน่าสนใจ ในการสร้างเป็นสคริปต์ละครเวที เช่นเดียวกับบทละครของกวีเอก วิลเลียม เชกสเปียร์ที่เนื้อหายังมีความร่วมสมัย ยังสามารถ ให้ความสนุก ความบันเทิง และแนวคิดต่าง ๆ ให้ผู้ชมได้ใช้ ประโยชน์” [5] ทั้งนี้ในฐานะผู้ชมการแสดง ผู้เขียนเห็นสอดคล้อง กับคำสัมภาษณ์ของ รศ.พฤทธิ ศุภเศรษฐศิริ เนื่องจากพบว่า ผู้ชมการแสดงยังคงมีความสุข และสนุกที่จะแสดงความคิดเห็นใน พฤติกรรมของภรรยาที่พยายามจะหาภรรยาอีกคนให้สามี จากเรื่องหาเมียให้ผัว ดังกล่าวนั้นเป็นการยืนยันได้ว่าบท พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 ก้าวผ่านกาลเวลาและยุคสมัย

โดยสรุป แนวคิดจากการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ละครพูดและทรง ใช้ในการพัฒนาประเทศ พัฒนาคน จากการสอดแทรกแนวคิด

สังคมประชาธิปไตย สอดแทรกแนวคิดต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต การรับผิดชอบหน้าที่ที่มีต่อตนเอง ครอบครัว และประเทศ เป็น ศาสตร์และศิลป์ของนักบริหารที่บริหารจัดการงานให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แม้ว่าปัจจุบันละครพูดในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จัดแสดงในลักษณะเพื่อเป็นการเฉลิม พระเกียรติเพื่อเป็นการศึกษาประโยชน์ของวรรณกรรมเพื่อเป็น การอนุรักษ์มรดก เป็นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในฐานะ นักแสดงและนักกำกับการแสดง หรือเป็นธุรกิจบันเทิง ซึ่งนับว่า เป็นการใช้ประโยชน์ในเชิงการพัฒนาวิชาชีพ หรือประโยชน์ในด้ว การรื่นเริงบันเทิงใจนั้น แนวคิดหรือสาระในละครยังคงแสดง คุณค่าของผลงานศิลปะที่ให้มากกว่าความรื่นเริงบันเทิงใจ สมทบภาพหน้าที่ของงานศิลปะ “ผลแห่งพลังความคิดสร้างสรรค์ ของมนุษย์ที่แสดงออกมาในรูปลักษณะต่าง ๆ ให้ปรากฏซึ่ง สุนทรีย์ภาพ ความประทับใจ หรือความสะเทือนอารมณ์ ความ อัจฉริยภาพ พุทธิปัญญา ประสบการณ์ รสนิยมและทักษะ ของแต่ละคน เพื่อความพอใจ ความรื่นรมย์ ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีหรือความเชื่อทางศาสนา” [6]

เอกสารอ้างอิง

- [1] ปิ่น มาลากุล, ม.ล. (2520). *งานละครของพระบาทสมเด็จพระ รามราชาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าแผ่นดิน สยาม*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- [2] สุนทรพิพิธ, พระยา. (2504). *“ละครพูด” วิชาฐานุสรณ์*. พระนคร : เสนาการพิมพ์.
- [3] กาญจนา แก้วเทพ. (2545). *“เฟื่องพินิจและครุ่นคิดตาม ความบันเทิงในสื่อ” สื่อบันเทิง : อำนาจแห่งความไร้สาระ*. กรุงเทพฯ : ออล อีบีที พรินท์.
- [4] ธิดา วัฒนกุล. (2519). *แนวความคิดทางการเมืองในบทละคร พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว*. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [5] พฤทธิ ศุภเศรษฐศิริ, รองศาสตราจารย์. *คณบดีวิทยาลัย นวัตกรรมสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. สัมภาษณ์วันที่ 7 กันยายน 2553.
- [6] ราชบัณฑิตยสถาน.(2530). *พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : บริษัทเพื่อนพิมพ์ จำกัด.